

Politikai napilap.
Megjelenik (vasárnap kivételével) mindennap esti 5 óráig.
Szerkesztőség és kiadóhivatal
VIII. Rókk Szilárd-utca 4. szám.
Telefon:
Igazg. 55-53, kiadóh. 55-95,
szerkesztőség 54-63.
Számja Budapesten két fillér,
vidéken négy fillér.

ESTI UJSÁG

Előfizetési ár:
Helyben, házhoz hordva:
Egy hónapra 1 kor. 80 fill.
Negyedévre 2 kor. 40 fill.
Vidéken, postai szétküldéssel:
Egy hónapra 1 kor. 10 fill.
Negyedévre 3 kor. 30 fill.
Hirdetési díj: Egy 4 hasábos nonpa-
rcille sor 1 kor. 20 fill.

A közhatalom.

Egy vidéki kis király, a mező-
turi rendőrkapitány, ama vád ellen,
hogy minden kis kihágásért irgal-
matlanul birságol, azzal védeke-
zik, hogy joga van hozzá. Ha
mezőturi speciálitás volna csu-
pán ez a fölfogás a jogról, a köz-
hatalommal való élésről, nem csi-
nálánánk belőle nagy dolgot.
Sajnos, a dolog másként van.
Sajnos, a policia országSZerte min-
denütt, nem annyira a rend fön-
tartásában, az élet és a vagyon
védelmében fáradozik, mint in-
kább jogokat demonstrál és erő-
próbát tart a hatalomból. Nem spe-
cialitás tehát a mezőturi eset, a
hol a rendőrkapitány azt vitatja,
hogy joga van börtöléshez s vigan
börtöl; a hol a rendőrség egy le-
gényt, mert huzakodott a poli-
ciára menni, lelőtt s holtan ál-
litott elő, de rendszer. Hogy a
mezőturi eset az általános keretből
kiválik, hogy a rendesnél nagyobb
port ver föl maga után, annak oka
és magyarázata egyszerűen az,
hogy a rendszer legteljesebb virág-
zására talán Mezőtúron jutott.
Az kétségtelen, hogy éppen a rend-
föntartás érdekében a policianak
joga van a birságolásra is, a kar-
hatalommal való élésre is. A rend,
az élet és a vagyonbiztosság ér-
dekében még a nagyobb szigorú-
ság ellen sem revoltálunk. De
a szigorúságra oknak kell lenni;
a jog csak a maga helyén alkal-
mazva jog, azontul a legnagyobb
jogtalanság, a legbotrányosabb igaz-
ságtalanság. Már most, ha azt
nézzük, hogy nálunk a policia mi-
ként él a ráruházott joggal és
hatalommal, nem kell hozzá na-
gyon kényes izlés, hogy megbot-
ránkozzunk, sem tulságos érze-
kenység, hogy följajduljunk. A
rend nem kívánja meg okvetle-
nül, hogy a rendföntartó minden
dolgunkba belekapcsáskodjék, hogy
zaklasson és sanyargasson, hogy
a jó hibákért lehuzza a bőrün-
ket és kiöltse az életünket. Pe-
dig a hogy a rendet nálunk értel-
mezik, mintha hozzátartoznék az
is, hogy kifoszszanak, hogy adott
alkalommal az üssön agyon, a kire
életünk védelmét bíztuk.

Ne tessék ezt az aggodalmat
tulzottnak tartani, mert a mi poli-
ciális viszonyaink olyan feketék,
hogy lehetetlenség volna azokat a
valóságnál feketébbre mázolni.
Példákat nem volna miért fölso-
rolnunk, hisz minden nap meghozza
a maga tanulságos példáját. Csak
éppen most Kolozsváron és Mezőtú-
ron valóságos forradalom támadt a
rendőrség ellen. Az ok, a mely
az elégtelenséget nyílt lázongássá

forralta, mindenütt egy és ugyanaz:
a rendőrség ellenség módjára bánik
azokkal, a kiket védelmezni hiva-
tása és kötelessége. Ha a rendőr-
ség utcai rendezavarásba ártja
magát, tiz esetből kilenc esetben
utcaharcot sceniroz, mert nem ren-
det akar teremteni, hanem azt de-
monstrálja, hogy milyen kemény
az ökle, milyen vitézül forgatja a
kardját. Nem humánusabb akkor
sem, ha kihágást kell pénzbírság-
gal, vagy fogsággal megtorolni.
Kis vétségekre aránytalanul nagy
bírságot szab, mélyen belenyul a
szegény bűnös zsebébe s ha fog-
ságra küld valakit, eszébe sem
jut, hogy milyen édes a szabadság
s hogy — mert az ember akarattal,
vagy szándéktalanul törvényt sér-
tett, vagy rendet bontott, még nem
érett meg az akasztófára.

A polgár nem arra való, hogy
a bőrén jogokat gyakoroljunk,
hogy fején és koponyáján ökleink
keménységét próbáljuk ki. A kire
a társadalom, vagy az állam jo-
got ruházott, az inkább a jogából
engedjen valamit, semhogy a
jog rideg használatával rontson
ott, a hol gyógyítani kell, támad-
jon ott, a hol a védelem a tiszte.
Ne a jogról és a hatalomról disz-
szertáljunk szakadatlanul, de a
kötelességről. A közhatalom azért
van, hogy kötelességeket teljesít-
sen s nem azért, hogy legyen
joga és hatalma. Ezt tessék meg-
tanulni mindenkinek, a kinek része
van a közhatalomban s akkor a
közhatalom tiszte szerint védel-
mezni fogja a polgárt s nem néz
vele ellenség módjára farkasszemét.

Üdvözlét Szolnok-Dobokából. Deés-
ről jelentik a következőket: A szolnok-
dobokamegyei szabadlevű párt augusztus
11-én tartott pártgyűléséből üdvözlő táv-
íratot küldött Széll Kálmán miniszter-
elnöknek és Podmaniczky Frigyes báró-
nak, az országos szabadlevű párt elnöke-
nek. Az üdvözlésre Széll Kálmán miniszter-
elnök ezt válaszolta:

Nagyméltóságú báró Jósika Samu párt-
elnök urnak Deesen. Szolnok-Dobokavár-
megye szabadlevű pártjának meleghangu
üdvözlő táviratát örömmel vettem és leg-
hálásabb köszönetet mondok érte. Bizal-
muk és ragaszkodásuknak lelkes megnyi-
latkozása, azok a szives szavak, melyekkel
működésüket méltatják, igen becsesek
előttem és új erőt merítek belőlük ahhoz
a küzdelemhez, a melyben az önök támoga-
tására is számítok. Széll Kálmán.

A szabadlevű párt elnöke, Podmaniczky
Frigyes báró ezt a választ küldte az üd-
vözlőre:

Öszinte szívből fakadó köszönettel vet-
tem a meleg hangon tartott üdvözlő táv-
íratot. A míg aggkorom engedi, nem fogok
megszünni szerény munkás harcosa lenni
a szabadlevűségnek. Podmaniczky párt-
elnök.

**Kossuth Ferenc választási kör-
útja.** A Pol. Ért. jelenti: A közelgő
általános képviselőválasztás alkalmából
Kossuth Ferenc, az országgyűlési és
48-as párt elnöke, legközelebb megkezdí
körtutját az országban. Így aug. 20-án

Zilahon és Krasznán, 21-én Tasnádon,
25-én Tiszalökön, szeptember elsején
Kun-Szent-Mártonban és Tiszaföldváron
jelenik meg. Fogadására nagyban készü-
lődnék mindenfelé.

Világ folyása.

Chamberlain, az angol gyarmatügyi mi-
niszter, miként egy távirat már jelenteite,
azt mondotta tegnap az alsóház ülésén,
hogy „ha a háboru bandita-háboruvá fa-
jul”, az angol kormány ugyanazt a politi-
kát fogja követni, a melyet Amerika követ
a Fülöp-szigeteken. Mac Arthur amerikai
tábornok azt tette tudniillik, hogy mikor
látta, hogy semmiképpen sem sikerül a
filippinokat levetni, egyszerűen prokla-
málta, hogy minden fölkelővel, a ki egy
amerikait megöl, ugy bának el, mint gyil-
kossal. Chamberlainnak tetszett az eszme,
s most meg akarja ő is valósítani. Ez a terv
gyökeresnek ígérkezik s nagyobb hatást
lesz képes elérni vele Kitchener, mint az
örökös száműzetéssel való fenyegetéssel,
csak egy a bökkenő: hogy nem jobban ijed-
nek-e meg az angolok, ha a burok hasonló
tervvel állanak elő. Chamberlain ez újabb
fenyegetése is csak azt a végső erőlködést
mutatja, a melylyel most az angolok küzde-
nek. — Legtöbb gondot ad az angol kor-
málynak és a hadvezetésnek a fokföldi
helyzet. Itt nem használ semmiféle szigorú
rendszer, a fölkelés terjed, bár az an-
golok ismét tömegesen halálra ítélik és
fölkasztják az elfogott fölkelőket. Ez el-
len az embertelen eljárás ellen egy angol
pap, Drew dr., nyílt levelet intézett a
South African News-hez, a melyben élesen
elítéli az angol hadvezetésnek ezt a po-
litikáját és megjegyzi, hogy mögötte még
ezrek és ezrek vannak, a kik föl vannak há-
borodva ez embertelenség miatt. Azután ezt
írja:

— A legnagyobb oktalanság az, a mit az
angol kormány és a hadvezetés tesz, mert
mindenki meg van róla győződve, hogy a
sok akasztófa sem teszi meg a kívánt ha-
tást. Sőt ellenkezőleg, az akasztófa meg-
halt fokföldi hollandusokat a nagy tömeg
mindenkor mártiroknak fogja tartani és
emléküket megőrzi. Az angolok maguknak
tulajdonítsák azután, ha teljes erővel ki-
tör a hollandi faj harcra a brit faj ellen s
ha a hollandusok vallásos fanatizmussal
mennek bele a küzdelembe, az angolok ke-
gyetlenkedésével azt fogják elérni, hogy a
harcmezőn kőszáló burok elkeseredésükben
egyszerűen agyonlövik azokat az angol
fogyókat, a kiket a bur vezérek szabadon
bocsátanak. Azzal végzi levelét Drew dr.,
hogy komolyan figyelmezteti a kormányt,
kegyetlen politikája következményeire.

Az angol hadügyi kimutatása szerint
augusztus 2-dika és 10-dike között, tehát
kilenc nap alatt 21 ütközet volt Transz-
váiban, Oránzban és a Fokföldön. Az an-
golok vesztesége e csatákban a következő
volt: megsebesült könnyen 2 tiszt és 16
közkatona, súlyosan 1 tiszt, 1 orvos és 10
katona, veszedelmesen 1 tiszt és 5 katona,
összesen 36 ember; elesett 9 ember, fog-
lyul esett, vagy eltűnt 6 ember. A burok
vesztessége augusztus 5-ikétől 12-ikéig
Kitchener jelentése szerint ez volt: 30 ha-
lott, 20 sebesült és 685 fogoly. A szeren-
csétlen bur asszonyok és gyermekek, a
kiknek hozzátartozói a harctéren vannak,
tudvalevőleg az ugynevezett koncentrációs
táborokban lakkak az angolok protektor-
sága alatt. Nagy hangon hirdeti az angol
kormány, hogy a bur asszonyok és gyer-
mekeknek sokkal jobb dolguk van most,
mint régebben, csakhogy megnyugtassa az
angol nép lelkiismeretét azért a temérdek
embertelenségért, melyet az angolok a
harctéren eddig elkövettek. Pedig a dolog
ugy áll, hogy ezekben a táborokban mér-
hetetlenül sokat szenvednek a bur asszo-
nyok és gyermekek, éheznek és mivel
egészségtelen helyeken és sátrakkban kell
lakniok, tömegesen halnak el. Egy statisztikai
kimutatás szerint a koncentrációs
táborokban június hónapban a hajlózási
arányszám a gyermekek között 334.5 volt
ezerhez viszonyítva (egy évre számítva).
Július első hetében ez az arányszám
393.7-re emelkedett és ebben az időben
egyetlen táborban meghalt 190 asszony és
gyermek. A Potchefstroom melletti tábor-
ban, melyben 3002 gyermek van minden
kóról, július első hetében lát következté-
ben meghalt 95 gyermek, a következő héten
pedig már 105. S ha ilyen arányban nő a

halalozások száma, nyolc hónap alatt már
alig lesznek a buroknak utódai. Eljlesztő
ez a statisztika, mely a burok pusztulását
mutatja. Oka van rá az angol kormány-
nak, hogy a koncentrációs táborok igazi helyze-
tét az angol közvélemény előtt eltitkolja.

Német lapoknak Rómából jövő hiriei fo-
lentik, hogy Prinetti olasz külügyminiszter
nemsokára lemond. Távozásának az oka
állítólag az a beszéde, melyet a kamarában
a hármasszövetségről mondott, s melyben
élesen nyilatkozott Ausztria-Magyaror-
szágról.

Bulgária után Szerbia is takarékoskodni
akar egyes diplomáciai állások megszünte-
tésével. A Belgradszki Novine nevű ujság
jelenti, hogy a szerb kormány elhatározta,
hogy takarékoság szempontjából legköze-
lebb megszünteti a római, aténi és buka-
resti követségi állásokat.

Berlinből jelentik: Nemsokára polgár-
mesterválasztás lesz, mivel Vilmos császár,
a mint tudvalevő, nem erősítette meg
Kauffmann városi tanácsosnak polgármes-
terré való megválasztását. Bizonyos azon-
ban, hogy újból Kauffmann fogják megvá-
lasztani, a kinek óriás többsége van. Kér-
dés azonban még, hogy Kauffmann elfo-
gadja-e most is a választást, avagy meg-
elégzik a bizalmi nyilatkozattal és le-
mond.

Bejelentőhivatalok.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Az Esti Ujság tegnapi száma hírt adott
Széll Kálmánnak, mint belügyminiszter-
nek nagyfontosságú rendeletéről, a melyet
a bejelentőhivatalok föllállítására vonat-
kozólag a vidéki törvényhatóságokhoz in-
tézett. Kétségtelen igazság, hogy a be-
jelentő hivatalok nagyfontosságú munkát
végeznek, s hogy a fővárosi államrendőr-
ség bejelentő hivatalának mintájára föl-
állított vidéki bejelentő hivatalok nagyban
fogják elősegíteni és megkönnyíteni a
hatóságok munkáját. Amde legyen szabad
ehhez a nagyjövőjű intézményhez néhány
szóval hozzászólni, mert épp a fővárosi
államrendőrségi hivatal az, a melynek első
sorban jónak, pontosnak és a mi legszük-
ségesebb, megbízhatónak kell lennie. Ettől
pedig a bejelentő hivatal ma még
messze van.

Mert miben áll tulajdonképpen a be-
jelentő hivatal rendeltetése? A hivatalok-
nak, főleg a nagyközönségnek segítségére
lenni, hogy ismeretlen helyen tartózkodók-
ról teljesen megbízható értesítést kapja-
nak. Ezt pedig a mai rendszer mellett el-
érni nem lehet. Mindaddig, a míg a be-
jelentések ellenőrzve nincsenek, a míg a
bejelentő lapok felülvizsgálva nincsenek s
az értesítés adása nem lesz a lehető leg-
egyszerűbb és leggyorsabb, addig szó sem
lehet a bejelentő hivatalok megbízható-
ságáról.

Alkalmam van naponta száz száma-
látni bejelentő lapokat s a bejelentő hiva-
taltól érkező jelentéseket s ugy tapasztal-
lom, hogy a bejelentő hivatal munkájának
végső eredménye ez idő szerint alig-alig
több a semminél. Ez alatt nem a vezeté-
gyöngeséget értem. Ellenkezőleg, az a hiva-
talyal olyan munkát végez, a melyet kisé-
nyelni egyáltalában nem szabad. Csakhogy
épp ez a nagy munka nem áll arányban a
végső eredmény csekélységével. Mert azt
tessék tekintetbe venni, hogy az 1879. évi
XXVIII. törvénycikk s az ennek alapján
kiadott 20.587. számú 1880. évi belügymi-
niszteri rendelet száz koronáig terjedhető
bírsággal sújtja azokat, a kik magukat
be nem jelentik, illetve a főváros területén
bejelentés nélkül tartózkodnak. Csak hogy
ki ellenőrzi ezt? Ki tudja meg, hogy X. és
Y. bejelentés nélkül tartózkodik a főváros
területén? Azonban ez még hagyján volna.
Hanem a bejelentések helyességét ki ellen-
őrzi? Ez az, a minek meg kellene történnie,
ha nem akarjuk, hogy ez a nagyfontos-

ságu intézmény meddő munkát végezzen. A terv már nem új. Magam is fölszóltam már egy ízben, hogy a bejelentő hivatal rendőrközegeivel vizsgálta fölül a *helyszínen* a bejelentés helyességét.

Százezer munkás van Budapesten, ez a százezer ember legtöbbszörre írni alig tud, bár katonaviselt emberek s éppen ezekkel van a legtöbb dolga a hatóságoknak. Most, a mikor a részleges államosítás küszöbén állunk, a mikor a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvény nyomán keletkező rendeletek még kohóban vannak, hiszem, nem lesz érdektelen az intézők figyelmét ráterelni arra a körülményre, a melynek sikeres megoldásától függ az egész terv sikere.

A kézbesítő szolgálatnak a bejelentő hivatalra való ruházása már magában is nagy haladás. Mert a direkt a feleknek szóló értesítéseket egy helyről közvetlenül a postások viszik ki, míg a fontosabb dolgok, a magyarázatot kívánó ügyeket ezentúl a törvényhatóságoktól, s itt a fővárosban specialiter az elüljáróságoktól, a bejelentő hivatal veszi át s nem fog előfordulni az az eset, hogy a házmesterektől nyert téves értesülések következtében kerületből-kerületbe vándoroljon az akta. Epp ez az a nagy előny a bejelentő-hivatal munkálkodásában, hogy közvetlenül, ugyszólván első kézben, maga intézkedik. De aztán itt áll elő az a ferde helyzet, hogy a rendőri bejelentő-lapok helytelen adatait nagy költséggel és utánajárással a törvényhatóságoknak, illetve az elüljáróságoknak kell kireparálniuk. Mert, mint fentebb már említettem, a bejelentő maga vagy nem tud írni, vagy pedig a magyarul alig tudó tót házmesterrel tölteti ki s az rosszul értett neveket, számokat ír be akaratlanul.

Egyetlen módon lehetne ezt elkerülni ha, és ez lenne a jelszó mindenek előtt, értelmes, helyesen írni tudó rendőröket alkalmaznának, a kik a *helyszínenre kimenne*, meggyőződhetnének a bejelentés helyességéről. Ezt pedig minden nagyobb áldozat nélkül el lehetne érni. Tudvalevő dolog, hogy a földkerekség összes világvárosai közül a magyar fővárosban van az utcán a legtöbb rendőr. A tulhajtott abszolutizmus madárijesztő hagyománya ez, vagy sem, alig tudom. Bejártam a külföld nagyobb városait, de annyi *sarki rendőr*-t, mint nálunk, sehhol sem láttam. Nos, azoknak a sarki rendőröknek megvan a maguk külön kis kerületjük. Két-három utca, vagy tér-rész, illetve oldal jut egyre-egyre. Ha már most ezek a rendőrközegek benéznének minden olyan házba, a honnan előző nap estig bejelentés érkezett, megtudakolnák a helyes adatokat, akkor lehetetlen lenne, hogy a magyar főváros bejelentő hivatalának adatai ne lennének megbízhatók és elfogadhatók. A gyakori rendőri látogatás figyelmesebbé tenné a lakókat, a házigazdákat és a házmestereket is, s maguk is igyekeznének pontosabb munkát végezni. Ha ilyen alapon óhajtja szervezni Széll Kálmán miniszterelnök a vidéki bejelentő hivatalokat, ha a fővárosi államrendőrség bejelentői hivatalában ilyen eljárást fog létesíteni, akkor nemcsak a nagy közönséget kiméli meg kiszámíthatatlan kellemetlenségektől, fölösleges kiadásoktól, zaklatástól, de ezzel nagy szolgálatot tesz magának a közigazgatásnak, a néppel, a nagy közönséggel közvetlenül érintkező hivataloknak.

Jékei Károly.